heid practisch vaak neer op een leeren biechten. Naar dit uitgangspunt behandelt de Schrijver de verschillende deelen der methode, waarbij hij zich echter, evenals in zijne dissertatie, niet beperkt tot de zuivere catechese, maar ook op het onderwijs in den cultus, houtsneden en schilderingen, kerkelijke drama's en processiën wijst, dat echter niet zoozeer den catechumenen als wel heel de gemeente gold.

In zijn besluit geeft de heer Troelstra eene beoordeeling van de catechese in deze periode, die wij over het geheel kunnen onderschrijven. Veelal wordt zij te zeer onderschat. En het is, gelijk de Schrijver het uitdrukt: bij alle uiterlijkheid kweekte de catechese onzer vijftiende eeuwsche vaderen niet weinig innige vroomheid, en moet het oordeel onderschreven: zonder den arbeid der Middeleeuwen was de catechese na de Reformatie niet geworden, wat zij geworden is.

Slechts gaat m. i. de Schrijver te ver als hij meent dat in twee punten het middeleeuwsche godsdienstonderwijs (waarom niet gehouden „de catechese"? Zij is immers iets anders dan godsdienstonderwijs) het latere beslist vooruit was. Hij ziet dien voorsprong hierin, dat men had, naast de normen voor de kennis der zonde, ook normen voor de kennis der deugd. Hij meent dat de decaloog meer negatief is dan positief van aard. Mij dunkt echter, dat ligt er aan hoe men de wet als regel der dankbaarheid ontvouwt.

De Heidelbergsche catechismus geeft toch telkenmale genoeg aanleiding om de positieve zijde van het gebod te doen kennen. Zie vraag 94, 98, 99 (slot), 101, 103, 104, 106 en 107, 111, 112 (slot), 113 (slot).

De methode, om aan de hand van de tien geboden de geheele christelijke moraal te behandelen, verdient de voorkeur boven het kiezen van allerlei categoriëen, die dan als normen voor het christelijk leven gaan gelden.

Het tweede voordeel ziet Dr. Troelstra in het feit, dat de leer der laatste dingen in deze periode breeder behandeld wordt dan in de catechismi der Reformatie. De Middeleeuwsche catechese doet het naar de vier uitersten: de dood, het oordeel, de hel, de hemel. Vooreerst zegt de Schrijver zelf, dat in deze stukken de leer van de laatste dingen op onvolkomen, fantastische en zinnelijke wijze behandeld wordt. En dan mag er op gewezen, dat, al worden deze stukken in onzen catechismus niet afzonderlijk behandeld, zij toch herhaaldelijk ter sprake komen; bij vraag 11, 42, 44, 45, 46, 52, 57, 58, 123. Breeder behandeling in de catechese zal toch wel niet gaan vóór het inzicht der belijdende kerk in deze stukken helderder is, of men verloopt weer in fantastische of zinnelijke voorstelling.

Wij mogen de bespreking van dit uitnemend geschrift van Dr. Troelstra niet eindigen zonder zijne nauwkeurige bestudeering aan allen aan te bevelen, die in de historie der catechese belang stellen. Van zelf spreekt als het ware de wensch, dat Dr. Troelstra zijne studiën op dit terrein voortzette, en wij van zijne hand ontvangen eene even degelijk bewerkte beschrijving van de Reformatorische catechese, als ons nu door hem van de vroegere periode gegeven is.

BIESTERVELD

Uit de Pers.

Uit het *Diaconaal Correspondentieblad* nemen wij ditmaal het slotartikel over, waarmede Prof. Biesterveld zijn beschouwing over de beste wijze om het benoodigde geld voor den dienst der barmhartigheid bijeen te brengen, besluit:

Vragen we nu eindelijk wat uit dit al practisch volgt voor de wegen die we hebben in te slaan, om het voor den dienst der barmhartigheid benoodigde bijeen te brengen. Hierbij willen we zien wat moet worden afgekeurd en wat moet worden gedaan. Van zelf zal hier niet alles kunnen genoemd worden, maar toch wel het meest algemeene.

Uit de gestelde beginselen volgt, dat wij niet vragen aan anderen om steun, maar in eigen kring de middelen moeten zoeken om aan onze roeping op het terrein der barmhartigheid te voldoen. De kerk mag zich niet tot de ongelooviigen wenden, in geenerlei vorm, om steun voor hare armen. Men vergete niet, dat b. v. de gewoonte om ook bij niet leden aan te kloppen als men bij de huizen collecteerde, dagteekent uit den tijd, dat men ook de armen die niet tot de gemeenschap der kerk behoorden, verzorgde. Voor eigen armen vrage men niet buiten eigen kring en liefst zelfs ook niet als het den armen buiten ons zou gelden.

Heel iets anders is of men giften, schenkingen en legaten aanvaarden zal van die buiten ons zijn. Daar is van zelf niets tegen. Het is heel iets anders om iets te vragen, of dat men het ongevraagd ontvangt.

Het vragen kan alleen wanneer het is een wijzen op een verwaarloosden plicht. Wanneer een familielid van die buiten ons zijn zich onttrekt aan eene bepaalde verplichting, dan mogen diakenen hem daarop zeker wijzen en onder het oog brengen, dat die niet-nakoming van deren zedelijken plicht de diakenen onder zware uitgaven brengt.

Vervolgens brengen de aangewezen beginselen mede, dat men niets aanneemt, wat onder vreemd gezag zou brengen. Dat zou licht kunnen geschiedden door subsidieering van den staat, door bepaalde voorwaarden aan erfstellingen verbonden. Zoodra in de zaken der kerk eene vreemde macht zich indringt, moet men liever afzien van zulke inkomsten, dan zich buigen onder eene verplichting, hoe formeel ook, b. v. zelfs het inzien van rekening en verantwoording en wat dies meer zij.

Voor 's mogen nooit de inkomsten bijeengebracht worden in den vorm van een hoofdelijken omslag voor de armen. De staat kan armenbelasting heffen, omdat zijn zorg een politiemaatregel is en meer niet. De kerk kan dat nooit. Belasting heffen kan alleen om te voldoen aan een juridische bij contract vastgestelde verplichting. B. v. voor het betalen van tractementen en rekeningen. Een armenbelasting in de kerk onderstelt, dat er recht is van de zijde dergenen, die in nood zijn, op onderhoud en op verzorging. Dat is niet juist. Dan valt heel de grondgedachte van den dienst der barmhartigheid als zoodanig. Als er recht is, dan is er geen sprake meer van barmhartigheid. De plicht rust zeker van Gods wege op de gemeente om barmhartigheid te oefenen in den meest ruimen zin, en God zal oordeelen wie in dezen plicht te kort schiet. Maar heel iets anders is of de kerk haar lidmaten door dwang tot die plichtsvervulling brengen mag.

Hoe dan wel te komen tot he benoodigde. Alle eerst door inzamelingen bij de kerkelijke samenkomsten. Die inzameling hetzij in een zakje als bij ons bij rondgang, of gelijk vroeger aan de deur, of in een offerkist of op een tafel, is een deel van den geïnstitueerden publieken cultus. Dat staat in onzen Catechismus, en is naar de bedoeling van dien cultus, plicht. Wij komen samen om van Gods wege te worden onderwezen en gezegend, om Hem in dienst der gebeden aan te roepen, Zijn Naam te loven in het lied, Hem te belijden en te zoeken maar ook om de gemeenschap der heiligen te oefenen. En zij komt dan uit niet alleen in lied en gebed, maar ook in het gedenken aan de behoefte der heiligen. Kerkcollecten moesten kunnen afgeschaft worden armencollecten nooit.

Zij handhaven het vrijwilligheidsbeginsel, het offeren uit liefde, het geven in het verborgen.

Die publieke collecten kunnen aangevuld worden door collecten aan huis. Allereerst bij hen die niet ter kerke konden komen. Maar dan is dit ook de meer gewenschte vorm voor buitengewone inzamelingen, omdat vermeerdering van het aantal kerkelijke collecten allicht zwaarder drukt op de grootere gezinnen en de minder gegoeden.

Ook kan men voor bijzondere doeleinden afzonderlijk collecteeren b.v. voor verpleegden, weezen en stichtingen van barmhartigheid.

Daarbij kan men voor vast terugkeerende uitgaven, als suppletiefondsen, verzorging van krankzinnigen enz. die voor rekening van de diaconie komen, bijdragen vragen, hetzij tijdelijk of als men berekenen kan het blijvend noodig te hebben, voor vast.

Naast deze algemeene en bijzondere inzamelingen staat het bearbeiden van bijzondere personen, om hunne roeping inzake het weldoen te betrachten.

Allereerst komen daarvoor in aanmerking de familieleden van hen, die voor rekening van de diaconie komen. Zij hebben soms, dat zij slechts weinig kunnen doen op de verplichting dient gewezen en zoo ook verlichting van den diaconalen arbeid gezocht.

Voorts als het weezen geldt, de kinderloozen in het midden der gemeente opwekken om óf zu ke weezen geheel voor hunne rekening te nemen, óf althans door bijzondere bijdragen de diaconie in staat te stellen hen te verzorgen.

Eindelijk de meer gegoeden in het algemeen aansporen, als het noodig is door persoonlijk bezoek, om rijkelijk van het hunne te offeren. Daarbij mag men zeker ook op legaten aandringen, vooral bij kinderloozen, mits men hierdoor niet minvermogende bloedverwanten schade, hoewel het in stilte geven reeds bij levenden lijve meer aanbeveling verdient.

Als bij dat alles de Bediening des Woords hare roeping verstaat om ernstig op al deze dingen te wijzen, zal het onzen Diaconieën niet aan het noodige ontbreken. Zij heeft daarvoor een zoo heerlijke drangreden, die op de conscientie moet ingrijpen, een drangreden ook door onze diakenen steeds te gebruiken, gelijk Paulus sprak, toen hij de rijk bevoorrechte gemeente van Corinthe tot weldadigheid vermaande: „Ik zeg u dit niet als gebiedende, maar als door de naarstigheid van anderen ook de oprechtheid uwer liefde beproevende. Want gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij om onzentwil is arm geworden daar Hij rijk was, opdat gij door zijne armoede zoudt rijk worden." (2 Cor. 8 : 8 en 9).

Resumeerende kom ik tot de volgende stellingen.

1e. Het bijeenbrengen van het benoodigde voor den Dienst der barmhartigheid moet geschieden naar de beginselen voor dien Dienst in het algemeen in 's Heeren Woord gesteld.

2e. De beginselen, die hiervoor allereerst moeten genoemd, zijn

a. het Diaconaat heeft ook eene roeping voor de meergegoeden, om hen te doen leven naar den eisch van Gods Woord als rentmeesters van 's Heeren goed, het bezit ook gebruikende tot s naasten welzijn;

b. Het voorzien in de behoeften der heiligen is geen bedeeling, maar mededeeling van de gaven aan hen, die in nood zijn; daarom moet het offer zijn uit liefde en vrijwillig;

c. de dienst der taferelen mag alleen van de tafelen onderhouden worden.

3e. De les der historie leert, dat waar naar deze beginselen werd gehandeld, de Kerk op dit terrein het best hare roeping vervulde.

4e. De practijk dezer beginselen eischt:

a. geen vragen om gaven aan die buiten zijn;

b. weigeren van wat brengen zou onder vreemd gezag;

c. tegengaan van kerkelijke armbelasting;

d. collecten in den publieken dienst en aan de huizen der geloovigen, zoowel inzamelingen als vaste of tijdelijke bijdragen;

e. het opwekken van familieleden om aan hunne verwanten in nood te gedenken, van kinderloozen om voor weezen te zorgen, van rijken om mild te offeren bij het leven, en bij hun sterven, als anderen er niet door worden benadeeld, van hun goed voor den dienst der barmhartigheid te bestemmen.

Moge deze klare uiteenzetting al onze kerken overtuigen, dat de diakonie niet van gebedeld geld, maar van de liefdegaven der gemeente te voorzien heeft in den nood harer armen.

Uit een onzer groote kerken, waar de schaalcollecte langs de straat onlangs afgeschaft werd meldt men ons, dat sinds de collecte in de kerk zóó vermeerderde, dat de diaconie er niet alleen geen schade bij had, maar thans meer ontving dan deze schoolcollecte vroeger opbracht.

Wel een bewijs, dat het leunen op hulp van buiten steeds de offervaardigheid in eigen kring verslappen doet. En dat wie het waagt naar Gods ordinantie te vertrouwen op de liefde der gemeente voor de armen des Heeren, niet beschaamd zal uitkomen.

Officieele Berichten.

Classe Dordrecht.

De vergadering dezer Classe zal worden gehouden D. V. op Donderdag 29 Oct. e. k.

De kerken worden verzocht om punten voor het agendum te zenden aan den eerst ondergeteekende voor 12 Oct. a. s.

Namens den raad der roepende Kerken

Chr. BRUINS *Pres.*
A. KOOYMEYER *Scriba.*

Hendrik Ido Amb. 21 *Sept.* 1903

De Classe Amersfoort zal D. V. op 13 October e. k. het volgende agendum behandelen: 1. Opening, 2. Notulen, 3. Nazien der Credentiebrieven, 4. Rondvraag naar Art. 41. D. Z. O. 5. Inning van Collecten, 6. Regeling van vacaturebeurten en Consulent-schappen, 7. Aanwijzing der roepende Kerk, 8. Sluiting.

Namens de roepende Kerk.
P. FLOOR.

Verslag van de centrale pastorale conferentie, gehouden te Zwolle 13 Aug. 1903.

Na psalmgezang leest de voorzitter, Prof. L. Lindeboom, voor een gedeelte uit Gods Woord, Ps. 119 : 105—112, gaat voor in gebed en spreekt een kort woord van welkom.

Hierna draagt prof. Lindeboom de leiding der Vergadering over aan Ds. Vonk, die hem verzocht voorlezing te doen van zijn referaat over het verband tusschen *Dogmatiek en Exegese.* De hoofdinhoud van deze voordracht werd samengevat in de navolgende stellingen:

1. Dogmatiek is, evenals elke andere vorm van belijdenis en leering, in alles gebonden aan de Heilige Schrift als magistra (kenbron), norma (regel), en judex (richter). Art 7 Geref Bel.

2. De eigen taak van de Dogmatiek is, de kennis Gods, de leer der H. S. van God en de relatie (verhouding) der schepselen tot Hem, na te speuren en voor te stellen, zóó dat het denken en spreken Gods, voor zoover het in de S., is geopenbaard, in zijn eenheid en rijkdom als *de wijsheid Gods* het best vatbaar en kenbaar wordt voor het nadenken en verstaan der menschen.

3. De Dogmatiek kan daarom alleen de vrucht zijn van gezonde en diepgaande exegese van geheel het Woord en al de woorden Gods; uitgaande van het geloof, onder bizondere verlichting des Heiligen Geestes; inzonderheid lettende op het organisch karakter des H. S., en de beteekenis van elk lid, en elke verbinding der leden, in het lichaam des Woords, — om alzoo het systeem van Gods spreken en denken te zien.

4. De Dogmatiek moet door zichzelve de beteekenis doen zien van wat de Schrift zegt, als zij spreekt: door het geloof *verstaan* wij — Hebr. 11 : 3; wij hebben geloofd en bekend (erkend, verstaan), Joh. 6 : 69 e. e.

Als de Dogmaticus zijn arbeid aan de Gemeente aanbiedt, moet hij verzekerd zijn dat, naar zijn weten en bedoelen, de waarheid Gods zóó is voorgesteld als zij door God is gesproken; m. a. w. dat hij het dogma en de dogmata des H. Geestes vertolkt: niets meer en niets minder.

5. Daarom moet de Dogmaticus beginnen met zich te onderwerpen aan de Schrift, hare waarheid geloovend en in de gemeenschap der heiligen belijdend, en zich met geheel zijn verstand en hart en ziel in dienst stellend van den Heere der Gemeente, en alle kennis en wetenschap gebruikend naar Zijnen wil, overeenkomstig inhoud, aard en doel van Zijn Woord.

6. De Dogmatiek moet daarom ook, evenals de Schrift zelve, *a. thetisch* (stellend) optreden, als belijdenis en leering; *b. polemisch*, als wapen en strijdvoering; en *c. practisch*, het licht der kennis Gods doen uitstralen over alle kennis en practijk.

7. Scheiding tusschen Dogmatiek en Ethiek is principiëel fout. De Gemeente des Heeren moet al de gaven, die God schenkt voor den arbeid van Exegese en Dogmatiek, an Dogmatiek en Exegese, hoog waardeeren, oefenen, bevorderen; en tevens den arbeid dier gaven, bizonder in het resultaat, zonder ophouden toetsen aan de H. S., de Belijdenis der Kerk tot leidddraad dienende. Art. 18 D. K. kome alzoo tot zijn recht; vg. Form. bevest. van dien. d. W., en van ouderlingen; Form. ondert. hoog leer. Theol.

8. De Gereformeerde Kerken in Nederland hebben de eer te behooren tot de weinige afdeelingen der algemeene Christelijke Kerk die in staat zijn waarlijk Dogmatiek te beoefenen en te beoordeelen; en zij zijn geroepen, dat te toonen, ook in de beproeving der leerverschillen, die heden ten dage de eenheid van de Gemeenten krenken en bedreigen.

Met aandacht en belangstelling werd deze studie door de saamgekomen broeders gevolgd. Enkelen openbaarden een verschillend inzicht, en wisselden met den referent van gedachten, o. a. over hetgeen hij gezegd had van de definitie, die Dr. Bavinck geeft van de dogmatiek, en van het recht tot vaststelling der dogmata; ook werd gevraagd of ref. niet liever spreken zou van Bijbelsche Godgeleerdheid, terwijl de wensch werd geuit dat men het gehoorde ook zou kunnen lezen, temeer omdat het zoo bezwaarlijk is een referaat over zoo'n gewichtvol onderwerp, dadelijk na het eenmaal hooren, helder voor de aandacht te hebben, en over inhoud en strekking zich een juist oordeel te vormen.

Den referent is het tot genoegen, dat zijn referaat althans enkele opmerkingen en vragen heeft uitgelokt. Hij geeft over het door hem gesproken nadere toelichting. Hoofdzoel van spr. was, in het licht te stellen, dat zoowel voor een zg. wetenschappelijke Dogmatiek als voor een preek alleen, de H. S. moet en kan zijn de kenbron en richter, ook in de wijze van voorstelling en in de taal; en dat het ook in onze kringen eindelijk tot helderheid moet komen, wat onder „systeem" en „wetenschappelijk" zij te verstaan. Spreekt men b.v. van eeuwige rechtvaardigmaking, dan gebruikt men het woord „rechtvaardigmaken" anders dan God het gebruikt in Zijn getuigenis. Dit is nu verkeerd. Blijf zoo dicht mogelijk aan de taal en de wijze van voorstelling die in den Bijbel gebruikt worden. Spreker vindt het ook niet goed te zeggen, dat in den Bijbel de zaden en kiemen liggen, die dan door den theoloog systematisch moeten bewerkt; de Schrift is zelf een organisch geheel, en in menigen tekst spreekt een dogma; en alle dogmatiek blijft aan de S. onderworpen in alles.

Laat ons voorzichtig zijn en het eene deel van Gods Woord niet opofferen aan het andere. Als de Schrift b.v. leert, dat wij doode zondaars moeten roepen tot geloof en bekeering, dan mag geen dogmaticus of prediker zeggen: ja, maar dat past in mijn systeem niet: een doode kan niet hooren, enz.

Na deze korte gedachtenwisseling, die met belangstelling werd gevolgd, trad voor de vergadering op *Ds. Kuiper* van Schipluiden om te spreken over *Sabbathisme.*

De Vijftiende Centrale Diaconale Conferentie

De Voorzitter merkt op, dat het leeren geven niet in de eerste plaats de roeping der diakenen is, maar van den dienst des Woords door middel van de prediking. Wel mogen de diakenen bij de meergegoeden vragen en hun op hunne roeping wijzen, doch het leeren geven ligt niet op hun weg. Verder betreurt hij het, dat waar wij in onze Conferentiën al zoo lang gesproken en gevraagd hebben, het resultaat zoo treurig is. Hoe menigmaal is reeds bij meerdere vergaderingen aangeklopt, doch zonder eenig gevolg. Waar blijft het Rapport van Deputaten benoemd voor de opstelling van eene verhandeling in zake den dienst van het Diakenschap. Waar zijn de mannen, die ons helpen, het Diaconaat vooruit te brengen? Worden onze diakenen een weinig wakker, dan wordt de vinger dreigend opgeheven en hun toegevoegd, dat nunne conferenties nooit de plaats mogen innemen van de meerdere kerkelijke vergaderingen; dat zij geen bindende besluiten moeten nemen en steeds het karakter moeten dragen van een broederlijke bespreking.

Zijn wij dus niet verplicht om zelf de handen aan den ploeg te slaan en openlijk te verklaren, dat het ons te machtig is om met een 17 eeuwsche wetgeving aan onze roeping tegenover armen en ellendigen van de 20e eeuw te beantwoorden?

Dr. Blanken, hierop het woord nemende, kan niet nalaten zijne verwondering en teleurstelling uit te spreken over de houding van een deel der broeders. Had hij dit vooruit kunnen denken, dan zou hij op de vraag, wat wij ten opzichte van on- en minvermogende teringlijders kunnen doen, geantwoord hebben: „ga naar den dokter".

Doch of wij daarmede aan onze roeping beantwoorden, zou een andere vraag zijn. Herinnerende aan de schoone rede van Dr. Kuyper, bij gelegenheid van de opening van het Groninger Ziekenhuis uitgesproken, wijst spreker op de barmhartigheid te bewijzen aan kranken, op de roeping van de Kerk van Christus voor zulk eene stichting, op het werk, dat ook deze Commissie heeft verricht in 't belang onzer Diaconiën, en vraagt of het nu aangaat zich tegen dit alles te verzetten en aldus den arbeid der Commissie van onwaarde te maken. Spreker kan dit niet gelooven, en bepleit met warmte het nut, de noodzakelijkheid, de mogelijkheid en de resultaten der Sanatoria's.

Moeten wij wachten tot de plaatselijke Diaconiën in eigen kring tot volmaking zijn gekomen, laat ons dan dezelfde lijn vasthoudende, ook de Zending onder Mohamedaan en Heiden, Jood en Naamchristen loslaten, want met de prediking des Woords in eigen Kerk zijn wij ook nog niet waar wij zijn moeten. Maar dan betreurt spreker zijn werk, tijd en moeite aan dezen arbeid besteed, die dan als verloren moet geacht worden.

Br. Sluyter vraagt, waar men aandringt op plaatselijken arbeid, of men de arme teringlijders overeenkomstig de eischen der tegenwoordige medische wetenschap dan ook plaatselijk wil en kan behandelen?

Ds. Teerink kan met het gevoelen der Commissie nog niet medegaan en spreekt de onzes inziens vreemde gedachte uit, dat zal zulk eene stichting werkelijk een Diaconale zijn, om de diakenen dan tevens doktoren moeten zijn. Z. Eerw. meent, dat de begeerte naar zulk eene stichting voortvloeit uit de zucht om iets te doen, spreekt verder over diaconia = dienen, helpen, tot hulpe, over het bedienen der tafelen, en over het ontwikkelen van het Diaconaat in de rechte lijn, wat allen toch willen; doch blijft in gebreke om die ontwikkeling in rechte lijn aan te wijzen. Ten slotte spreekt de geachte adviseur zijn leedwezen uit, dat hij zich tegenover de Commissie moet stellen. Hij acht haar arbeid hoog en is er dankbaar voor. Doch nu wij zoover zijn, dat de meeningen verschillen, dat de Ver. voor Geref. Ziekenverz. de koe bij de horens pakt, adviseerd Z. Eerw. een afwachtende houding aan te nemen, om te zien of wij een volgend jaar verder komen, kunnen door dan b.v. te trachten in contract met genoemde Ver. te komen.

Br. Blankenberg bestrijdt de meening, alsof de Ver. v. Ger. Ziekenverz. concurrentie zouden aandoen. Dit is onwaar. Niet zij, maar wij zijn het eerst over de zaak begonnen, en bovendien is een tweede Sanatorium niet overbodig. Ook bestrijdt hij de gedachte, dat bij de diakenen geen gaven zijn. Welzeker, bij hen is roeping en van den barmhartigen Hoogepriester dalen alle gaven af, zoo wijsheid als beleid. Dr. Blanken blijft de oprichting van een eigen stichting noodzakelijk achten.

Br. Spier is er tegen, dat men telkens met voorstellen komt om het debat te sluiten. Wenschelijk acht hij het, dat men in beginsel uitmake, of deze arbeid behoort tot de Kerk als organisme, of als instituut. Door de redeneering van Ds. Teerink is hij nog niet overtuigd. De Commissie heeft advies ingewonnen bij de Prof. Rutgers en Biesterveld en bovendien eene samenkomst van 2 uren met Prof. Rutgers gehad. Hoewel deze adviezen niet geheel met de gedachten der Commissie overeenstemden, toch meende zij met dit Rapport te moeten komen.

Op de vraag, hoeveel teringlijders onder ons voor plaatsing in aanmerking zouden komen en wie opgenomen moeten worden, antwoordt Dr. Blanken, dat volgens Prof. Rutgers wel meer dan 1000 lijders hiervoor in aanmerking komen en dat alleen zij moeten opgenomen worden, van wie verwacht kan worden, dat zij na eene behandeling van ongeveer drie maanden weer in de maatschappij kunnen optreden. Om verschillende redenen is geen bepaald cijfer op te geven.

Bij verdere bespreking blijkt, dat de broeders niet eenstemmig zijn. De een verklaart zich voor, een ander er tegen.

Br. Blankenberg, die dit punt het belangrijkste van de agenda acht, stelt voor de conclusiën van het Rapport in bespreking te brengen.

De Voorzitter verklaart zich hier tegen, daar hij bij het tegenwoordige verschil niet gaarne de conclusiën verworpen zou zien.

Ds. Jonker wenscht de adviezen der beide Hoogleeraren te laten drukken en rond te zenden.

Verschillende voorstellen om deze zaak voor ditmaal te beëindigen, komen ter tafel. Een motie van br. Wind wordt niet gesteund en komt derhalve niet in behandeling. Beter ging het met een voorstel van Ds. Jonker en een van br. de Lange. Dat van Ds. Jonker wordt na eenige wijziging eenparig aangenomen. Het luidt: De Centrale Diaconale Conferentie, vergaderd te Amersfoort den 22 September 1903 dankbaar erkennend het werk der Commissie, vraagt openbaarmaking van haar rapport — zal daarnaast vragen het advies der Theologische Professoren, der Geref. Kerken in ons land — dat den Diaconiën ter bespreking vroegtijdig op te zenden, om op een volgende Conferentie de zaak nader te bespreken."

Tevens wordt besloten, dat de Commissie de financiëele zijde der zaak (voorstel de Lange) zal behartigen. De Commissie verklaart zich bereid deze hernieuwde opdracht te aanvaarden, nadat vooraf een motie van vertrouwen was aangenomen.

Nog werd een schrijven gelezen van een lid der Geref. Kerken inzake aanbieding van grond voor een Sanatorium. Dit wordt voorloopig voor kennisgeving aangenomen en in handen der Commissie gesteld.

Punt VIII: Onderlinge saamwerking.

In behandeling kwam nu het punt ingezonden door de Diaconie van Meppel:

„a. Is de weinige onderlinge samenwerking onzer Diaconiën niet in strijd met de Schrift, (zie Hand. 11 : 29) en voornamelijk met het voorbeeld, dat de Apostel Paulus ons geeft in Rom. 15 : 29; 1 Cor. 16 : 1—4 en 2 Cor. 8 : 4?

b. Werkt dit gemis aan onderlinge samenbinding niet mede, dat — ten nadeele van het Kerkelijk leven — het werk der barmhartigheid, buiten elk Kerkelijk verband, veelal bloeit?

c. Zoo ja, hoe is daarin verbetering te brengen? Br. v. d. Bosch (Meppel) leidt deze punten met een enkel woord in.

Ds Teerink wijst op de hulpbehoevende Kerken, die circulaire op circulaire zenden en al heeft men het dan zelf niet breed, toch helpt men. „Draagt elkanders lasten" wijst er wel terdege op, dat wij elkander onderling moeten helpen. Het vormen van classikale en provinciale kassen wordt aangeraden. Heeft men echter bijzonderen nood, laat men dan gebruik maken van circulaires. Br. Van Meyenfeldt acht, dat wij den kerkelijken weg moeten bewandelen en moeten gaan langs kerkeraad, classe en provincie. Andere broeders achten dit niet noodig. Algemeen is de conferentie van oordeel, dat onderlinge samenwerking onzer Diaconiën overeenkomstig de Schrift en meerdere samenwerking zeer gewenscht is. Vooral punt b. wordt breedvoerig besproken en met nadruk er op gewezen, dat wij allereerst te zorgen hebben het heft in handen te houden, wat de armen der Gemeente betreft.

Ds. Teerink spreekt nog over allerlei particuliere ongewenschte barmhartigheid, die niet de eere van Christus Kerk bedoelt. Ten opzichte van punt c. werd gezegd, dat wij zooveel mogelijk alles voor eigen armen moeten doen.

Het late uur riep tot spoed. Dit was bij de bespreking der laatste punten duidelijk te merken en daardoor kwam ook dit punt niet tot zijn recht. Er zou nog heel wat over gezegd kunnen worden, waarom een nadere bespreking in het correspondentieblad niet ongewenscht zou zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

Buitenland.

Engeland. Dr. Denney over de leer der verzoening.

In *The Christian* wordt met zekeren ophef gewag gemaakt van de studiën van Dr. Denney in de *Expositor* van September, handelende over „de Verzoening en de moderne geest." Het blad is blijde over het feit, dat iemand de Evangelische waarheid is gaan verdedigen tegenover personen, die meenen dat er geen behoefte aan „verzoening" is. Het blad voegt er aan toe: „Wij zijn verheugd dat een man van de kracht van Dr. Denney een afzonderlijke studie van dit onderwerp maakt. Er zijn vele jongere predikanten, die met schroomvalligheid over het kruis spreken. Zij kunnen er voordeel mede doen, wanneer zij aan de voeten van Dr. Denney gaan zitten."

Wij kunnen uit deze woorden afleiden, hoe de gesteldheid der geesten in Engeland is. De „moderne gedachte" of de „down grade" beweging heeft meer geesten medegesleept dan gewoonlijk gedacht wordt. Het blijkt noodzakelijk te zijn, dat opnieuw den volke wordt voorgesteld, wat de eerste beginselen der Christelijke religie zijn.

Ach, dat er eens mannen opstonden om het Engelsche volk tot de wet en het getuigenis terug te roepen!

In Engeland heeft men de aandacht er op gevestigd, dat, toen in 1876 de Turksche Sultan de Bulgaren liet vermoorden, de Engelsche staatsman Gladstone den Sultan „den grooten moordenaar" genoemd heeft. Toen werd geheel Europa met verontwaardiging tegenover den Sultan vervuld. Maar nu is het zoover gekomen, „dat wij gewoon geworden zijn te hooren van moord en geweldpleging, en de vreeselijkheden die ons dagelijks worden vermeld, zijn als een dikwijls verhaald vertelsel, dat ons maar weinig meer aandoet. Moeten wij niet, of ieder voor zich of gemeenschappelijk, op onze aangezichten vallen, om den Rechter der geheele aarde te smeeken, dit bloedbad te doen ophouden, en het afschuwelijke wanbestuur van de oppervlakte der aardeweg te doen".

Wij vragen: heeft de Engelsche regeering niet mede schuld aan die verharding? Zuid Afrika getuigt met zijn door bloed en tranen doorweekten bodem nog altijd tegen het Engelsche volk en tegen de Engelsche regeering!

Frankrijk. Nieuwe dwangmaatregelen tegen de Kerk van Rome.

De Fransche regeering heeft een nieuw middel gevonden om de Roomsche kerk te fnuiken. Zij heeft bepaald, dat in Bretagne alleen in de Fransche taal op de scholen moet onderwezen, terwijl in de kerken alleen in het Fransch mag gepredikt worden. De bevolking verstaat de Fransche taal niet; wanneer dus de Roomsche priesters in het Fransch gaan prediken, dan verstaat schier niemand hen en zoo verlieren zij hun invloed op het volk. Wat zou men er van zeggen indien de Engelsche regeering plotseling verbood, dat in het vorstendom Wales waar „Welsh" gesproken wordt, voortaan in het Engelsch school gehouden en gepredikt moest worden? Men zou dit voor onrechtvaardig uitkrijten! Doch nu het de Roomsche kerk in Frankrijk geldt, geeft menigeen de Fransche regeering gelijk. Het voorwendsel voor deze nieuwe daad van willekeur is, dat de bevolking van Bretagne nog zoo sterk gelooft aan toeverij, terwijl het is voorgekomen dat iemand gelyncht werd, wijl men hem verdacht dat hij vee betooverd had. Men beweert dat dergelijke dingen alleen in Bretagne en Rusland voorkomen. Wij weten wel beter. Ook in ons vaderland houdt geloof aan tooverij, waarzeggerij, enz., hardnekkig stand. Maar moet in de streken, waar dit bijgeloof gevonden wordt, daarom de taal veranderd worden?

Wij houden het er voor, dat de Bretonsche taal in Bretagne niet door de Fransche zal verdrongen worden en dat de Fransche regeering opnieuw een daad heeft bestaan, die een deel der bevolking tegen haar in het harnas gejaagd heeft. Wij houden het er voor, dat de dagen van het ministerie-Combes, hetwelk de kerken zoozeer vervolgt, geteld zijn. Het is, alsof dit ministerie ook door het laten oprichten van een standbeeld voor Renan, den man der lichtzinnige afbrekende critiek op de Evangeliën, den tegenstand van allen wien de religie lief is, tegen zich wil opwekken!

Noord-Amerika. Antwoord aan *de Hope.*

Door *de Hope* wordt ons euvel geduid, dat wij eenige mededeelingen omtrent den toestand der Gereformeerde kerk in de nieuwe wereld in dit blad opnamen. De redactie is zoo vrij, schrijver dezes te verwijten, dat hij nooit aan de Geref. kerk van Noord Amerika een goed hart heeft toegedragen. Wij werpen die beschuldiging echter ver van ons. Maar wij kunnen het niet gebeteren, dat wij een anderen kijk op de dingen hebben dan vele broeders in de nieuwe wereld. Daarom kunnen wij toch wel sympathie gevoelen, gelijk wij ook werkelijk doen, voor die kerken welke reeds zoolang de banier der Gereformeerde belijdenis omhoog houden. Als zij echter meenen, dat men als formulier van eenigheid de Dortsche leerregels kan laten gelden met weglating evenwel van de verwerping der dwalingen, dan zijn wij zoo vrij geweest, om dit te betwijfelen en de stelling te verdedigen, dat wijziging in de belijdenisschriften niet gebracht worden mag door eene kerk, maar dat dit behoort te geschieden door *alle* Gereformeerde kerken, in Generaal Internationale Synode vergaderd. Als velen van de Gereformeerde kerk geen gevaar voor kerk en land en volk zien in de openbare school, dan is het niet uit gebrek aan sympathie voor de broeders, dat wij deze hunne meening niet deelen. Wij houden er ons van overtuigd, dat de vrije Christelijke school, ook in Noord Amerika, datgene is wat men behoeft.

Aan de sommatie om den naam van onzen correspondent op te geven, voldoen wij liever niet. Wij weten een weg die uitnemender is. Wij zullen aan den broeder een brief richten,